

SYRIZA HÜKÜMETİNİN YUNANİSTAN KRİZİNE KARŞI ALMIŞ OLDUĞU ÖNLEMLER

Doç. Dr. Ahmet ATAKIŐI*

Oumou MECHMET**

Özet

Klasik iktisatçılara göre kriz, sermaye birikiminin gelişimi sırasında ortaya çıkan beklenmedik bir olgudur. Yunanistan 2000’li yılların başında EU-27 ülkeleri arasında, ortalama zenginlikte bir ülke görünümündeydi. 2009 yılında etkilerini göstermeye başlayan olaylarla birlikte ülke, 1929-1932 yıllarında yaşanan Büyük Bunalım dönemindeki krizden bu yana daha önce görülmemiş bir ekonomik krizle mücadele eder hale gelmiştir. Böylelikle ülkenin ekonomisi, tarihinin en büyük borç krizi ile karşı karşıya kalmıştır. Yunanistan’da 2009’da başlayan ekonomik krizin temel sebepleri içerisinde; kamu maliyesindeki bozulmalar, yüksek bütçe açıkları, hatalı politikalar ve yetersiz kalan kamu borç stokları yer almaktadır.

Bütçe açıklarının sebeplerine bakıldığında, sadece ekonomik değil aynı zamanda politik ve yapısal sorunların da etkili olduğu görülmektedir. 20 Eylül 2015 tarihinde gerçekleşen seçimlerde iktidara gelen Aleksis Çipras başkanlığındaki sosyalist Syriza Hükümeti’nin ekonomik krize karşı aldığı tedbirler, bu çalışmanın inceleme alanını oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Yunanistan’da yaşanan ekonomik kriz karşısında alınan önlemler ve gelişmelerin yarattığı etkileri, ekonomi politikaları çerçevesinde tartışmaktır. Çipras hükümeti tarafından açıklanan politik önlemler araştırma kapsamında incelenecek, sonuç olarak bu politik önlemlerin değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan Krizi, Syriza hükümeti, Krizle mücadele, Ekonomi politikaları

SYRIZA GOVERNMENT’S PRECAUTIONS AGAINST THE CRISIS IN GREECE

Abstract

According to the classical economists, economic crisis is an unpredicted phenomenon emerging during the development of capital accumulation. In the early 2000s, Greece appeared to be a country of average

* Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Edirne, aatakisi@trakya.edu.tr

** Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi,, Edirne, oumoumehmet@yahoo.gr

wealth among the EU-27 countries. With the events proving effective on the social and economic life in 2009, the country came to be struggling with a big economic crisis not experienced since the Great Depression crisis of 1929-1932. Thus, the Greek economy has faced the biggest debt crisis of its history. Deterioration in public finances, high budget deficits, defective policies and inadequate public debt stocks are the main reasons for the 2009 economic crisis in Greece.

As far as the causes of budget deficits are concerned, it appears that not only economic but also political and structural problems have a negative effect. This study mainly focuses on the measures against the economic crisis taken by the socialist Syriza government under Aleksis Chipras, having come to power in the elections held on September 20, 2015. In this context, the aim of the study is to discuss the effects of measures and developments in response to the economic crisis in Greece with respect to the economic policy. The political measures announced by the Chipras government will be examined within the scope of this research, and as a result these political measures will be evaluated as well.

Key words: Greek crisis, Syriza Government, Struggle against crisis, Economic policies

GİRİŞ

1.1 Krizin Tanımı ve Kriz Kategorileri

İlk olarak kriz sözcüğünün etimolojik kökenini açıklamakta fayda görülmektedir. Etimolojik kökeni Yunanca'ya dayanan kriz sözcüğü sosyal bilimler alanında, buhran ve bunalım gibi kavramlarla eş anlamlı olarak kullanılır (Aktan ve Şen, 2001: 1226). Aynı zamanda beklenmedik bir sosyal, ekonomik veya psikolojik gelişme karşısında normal ilişkilerin ciddi olarak sarsılması, karşılaşılan sorunun halledilmesinde mevcut çözüm yollarının yetersiz kalması sonucu ortaya çıkan durumları ifade için kullanılır.

Ekonomik kriz ise, “ekonomide aniden ve beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan olayların makro açıdan ülke ekonomisini, mikro açıdan ise firmaları sarsacak sonuçlar ortaya çıkarması” biçiminde tanımlanır (Aktan ve Şen, 2001: 1226). Bir başka tanımlamaya göre ekonomik kriz, “genel olarak herhangi bir mal, hizmet, üretim faktörü veya finans piyasasındaki fiyat ve/veya miktarlarda kabul edilebilir bir değişme sınırının ötesinde gerçekleşen şiddetli dalgalanmaları ifade etmektedir” (Kibritçioğlu, 2001: 175), (Aktaran; Delice,2003).

Ekonomik krizler, reel sektör krizleri ve finansal sektör krizleri olarak ikiye ayrılırlar. Bu ayrım, krizlerin etkiledikleri sektörler çerçevesinde yapılmaktadır. Reel krizler,

üretim ile istihdamda dramatik daralmalar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Finansal krizler de ekonominin reel/üretken kesimi üzerinde yıkıcı etkilerle birlikte piyasaların etkin işleyişini bozan finansal piyasa çöküşüne yol açarlar.

Diğer bir yaklaşıma göre finansal krizler şöyle tanımlanmaktadır: “Bir finansal kriz, ters seçim ve ahlaki tehlike sorunlarının ileri boyutlara varması ve böylece finansal piyasaların, fonların en verimli yatırım fırsatlarına sahip olan ekonomik birimlere kanalize edilmesindeki etkinliğini kaybetmesi nedeniyle, finansal piyasalarda ortaya çıkan doğrusal olmayan bir bozulmadır” Bu ayrım asimetrik bilgi teorisi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir Mishkin (1996:39), (Aktaran; Delice, 2003).

Mishkin (2001:3) finansal krizlerin oluşmasında dört önemli faktör üzerinde durmaktadır. Bu faktörler (Aktaran; Delice, 2003):

- Finansal sektörlerin bilançolarında kötüleşme,
- Faiz oranlarında yükselme,
- Belirsizliğin artışı,
- Varlık fiyatlarındaki oynaklık nedeniyle finansal olmayan şirket bilançolarının (nonfinancial balance sheets) bozulması şeklindedir.

Finansal krizleri inceleyen başka bir çalışmada, krizler; *makroekonomik politikaların yol açtığı krizler, finansal/mali tabanlı panikler, finansal/mali fiyatlardaki şişkinliklerin (balom/köpük) patlaması ve ahlaki tehlike krizleri* itibariyle yapılan dört ayrımla kategorileşmektedir (Radelet ve Sachs, 2000: 106,107) (Aktaran; Delice, 2003). Kaynaklandıkları sektöre göre ise krizler; *özel-kamu ve bankacılık-şirket krizleri*; dengesizliklerin yapısına göre; *akım dengesizlikler* (cari hesap ve bütçe dengesizlikleri) ve *stok dengesizlikleri* (varlıklar ve yükümlülüklerin uyumsuzluğu) ile bu dengesizliklerden kaynaklanan finansmanın vadesine göre; *likidite krizi ve borç ödeyememe krizi* şeklinde de sınıflandırılabilir (IMF, 2002: 7).

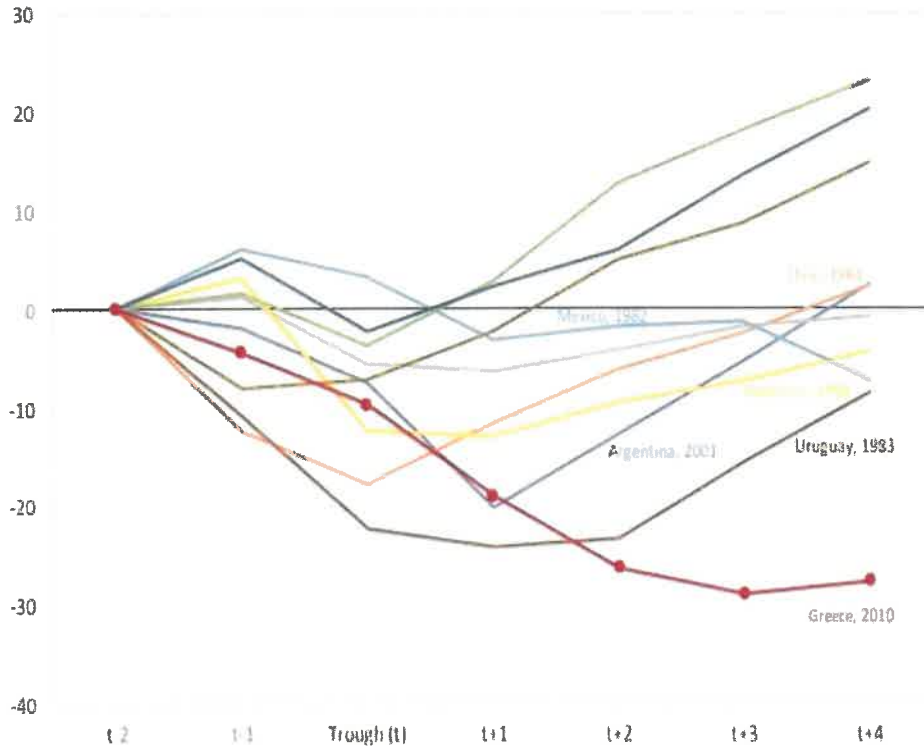
Yine başka bir çalışmada finansal krizler; makroekonomik politikaların yol açtığı krizler, finansal panikler, finansal fiyatlardaki şişkinliklerin (köpük) patlaması ve ahlaki tehlike krizleri olmak üzere dördü bir ayırımı tabi tutulmaktadır (Radelet and Sachs, 2000: 106,107) (Aktaran; Delice, 2003). Diğer taraftan krizler kaynaklandıkları sektöre göre, özel-kamu ve bankacılık-şirket krizleri; dengesizliklerin yapısına göre, akım dengesizlikler (cari hesap ve bütçe dengesizlikleri) ve stok dengesizlikleri (varlıklar ve

yükümlülüklerin uyumsuzluğu) ve bu dengesizliklerin kaynaklandığı finansmanın vadesine göre likidite krizi ve borç ödeyememe krizi şeklinde de sınıflandırılabilir (IMF, 2002: 7).

1.2 Yunanistan krizi ve Nedenleri

Yunanistan ekonomik krizi (2009), ülkenin ekonomi tarihi boyunca kaydedilen krizler arasında en etkilisidir. “Trifecta crisis” olarak adlandırılan, çıkış ve çöküşüyle ani bir ekonomik duraklamaya neden olan borç krizi haline dönüşmüştür. Yunanistan krizini daha iyi anlamak ve uygun politik yanıtları formüle etmek için krize neden olan faktörlerin her birinin rolü ayrıca değerlendirilmelidir.

Şiddeti, yoğunluğu ve süresi bağlamında, Yunanistan krizi daha önce görülmemiş bir şekilde ortaya çıkmıştır. Söz konusu krizi anlamak için verilere bakıldığında, kişi başına düşen reel gelirin, 2007 ile 2013 yılları arasında her yıl bir yıl içinde % 26'lık bir düşüşe neden olduğu görülür.

Şekil 1: Yunanistan ve Trifecta krizleri 1980-2018

(Kaynak: Gourinchas et al (2016) Aktaran: (<https://voxeu.org/article/greek-crisis-autopsy>) (Erişim Tarihi: 17.07.2018))

Yunan krizine detaylı bakıldığında, 1980'den bu yana tüm “Trifecta krizleri” nin örnekleri ile karşılaştırıldığında çıkış ve çöküşüyle ani bir duraklama, etkili bir borç kriz patlaması şeklinde tanımlanabilir. Bu durum, 2001'de Arjantin ve Türkiye'yi, 1999'da Ekvador'u, 1998'de Endonezya ve Rusya'yı, 1983'te Şili ve Uruguay'ı ve 1982'de Meksika'yı içeren büyük krizlere örnek olarak gösterilebilmektedir. Yunanistan'ın etkilenmesi, bu ülkelerin her birinden önemli ölçüde daha etkili ve uzun süreli olmuştur. (Gourinchas, 2016)

Tablo 1: OECD Ülkelerinde Kamu Sektöründe Çalışanların Nüfusa Oranları

Seçilmiş Bazı Ülkelerin Kamu Sektöründeki İşgücü İstihdamının Yüzde Payları	
Ekonomik işbirliği ve kalkınma örgütü üye ülkeleri (OECD)	%
Norveç	33,4%
Danimarka	32,2%
Letonya	27,5%
İsveç	25,8%
Birleşik Krallık	21,5%
Slovenya	20,9%
Ukrayna	20,15
Belçika	19,6%
OECD ortalaması	19,3%
Kanada	19,0%
Fransa	17,9%
Yunanistan	17,5%
İrlanda	17,4%
İtalya	16,0%
Türkiye	11,7%
Yeni Zelanda	11,6%
Brezilya	11,4%
Meksika	11,2%
Şili	10,3%
Japonya	7,6%
Kore	7,4%
Kolombiya	3,7%

Kaynak: OECD veri tabanı, Erişim Tarihi: 04.06.2018

Yunanistan krizinin şiddeti ve süreci üzerine birçok çalışma yapılmıştır (Blanchard, 2015). Bu çalışmaların bazıları, krizin, önündeki patlamanın kaçınılmaz sonucu olduğunu, sürdürülemez mali refahın, dolandırıcılığın ve ucuz yabancı sermayenin tetiklediği bir patlama olduğu görüşünde yoğunlaşmıştır. Ayrıca, kamu çalışanları için ayrılan bütçenin büyüklüğünü göz önünde bulundurarak, kriz öncesi ve kriz sürecinde ciddi sıkıntıya neden olduğu ekonomistler tarafından öne sürülmüştür. Çalışmanın kapsamında oluşturulan Tablo 1’de ülkeler ve kamu görevlerinde çalışan kişilerin ülke nüfusuna oranı yüzde (%) olarak gösterilmektedir. Bu tablodaki verilere göre, Yunanistan nüfusunun %17,5’in kamu sektöründe çalıştığını görüyoruz. Bu verilerin gösterdiğine göre, ülke listenin üst sıralarında bulunmamaktadır.

Aksine, Norveç, Danimarka ve Belçika gibi gelişmiş ve vatandaşlarına sağladığı refah seviyesi yüksek olan ve aynı zamanda nüfusu az olan ülkelere kıyasla çok daha aşağıda bulunmaktadır. Tabloda, Yunanistan’dan daha büyük bir oranı kamu sektöründe görevlendiren 16 ülke vardır. Yunanistan’dan sonra ise 14 ülke vardır. Bu verilere dayanarak, Yunanistan’da krizin sebeplerinden birinin, kamu sektöründe gereğinden fazla kişi çalıştırmak olmadığı sonucuna varılabilir.

Bu bilgilerin devamında, bir tablo ile Yunanistan’da ve diğer AB ülkelerinde kamu harcamaları hakkında bilgiler ayrıca dikkat çekicidir.

Tablo 2: Yunanistan ve AB Ülkelerinde Kamu Harcamaları

	Yunanistan	Avrupa Birliği Ülkeleri (28 ülke)
Toplam Personel Harcamaları	21447 (12,2%)	1485044 (10,2%)
Sosyal Sigorta Katkı Payı	5615 (3,2%)	136711 (0,9%)
Personel Harcamaları (Sigorta Katkı Payı Olmadan)	15832	1348333
AB (Yüzde)	9,0%	1348333

Kaynak: OECD veri tabanı, Erişim Tarihi: 04.06.2018

Kamu sektöründe çalışanlarla özel sektörde çalışanları arasında maaş farklarını ise aşağıdaki Tablo yardımıyla takip edebiliriz. Tablo 3’de görüldüğü üzere 499 Euro’ya kadar maaş alan özel sektör çalışanları %14,5 iken, kamu çalışanlarında bu oran sadece %3,1. Özel sektörde %22,9 oranında çalışan 500-699 Euro arası maaş alırken, aynı maaşa sahip devlet çalışanlarının oranı ise %3,3’tür. 700-799 Euro maaş grubunda özel

sektör çalışanları %12,8 iken, kamu çalışanları oranı %3,9'dur. Aynı Tabloya göre maaş yükseldikçe, özel sektör çalışanlarının nüfusa oranlı yüzdesi azalmaktadır. Özel sektörün aksine, maaş yükseldikçe kamu sektöründe çalışanların oranı ise artış göstermektedir. Örneğin, 1300-1599 euro arası maaş kategorisinde özel sektör çalışanlarını ülke nüfusuna oranla %3,7 iken, kamu sektöründe çalışanlar %17,7'lik bir orana sahiptir. Bu tablodan aldığımız bilgileri, Tablo 2'deki verilerle karşılaştırınca, Yunanistan'ın kamuda çalışanlarının diğer ülkelere kıyasla daha az olmasının Yunanistan krizine etkisi olmadığı tartışmalıdır. Tablo 3'teki verilere bakınca, özel sektörde çalışanların kriz süreci boyunca daha düşük maaşla geçimini sağladığı anlaşılırken; kamu sektöründe çalışanlarının krizin etkilerini daha yoğun hissettiği görülmektedir (Παπαπέτρον, 2017).

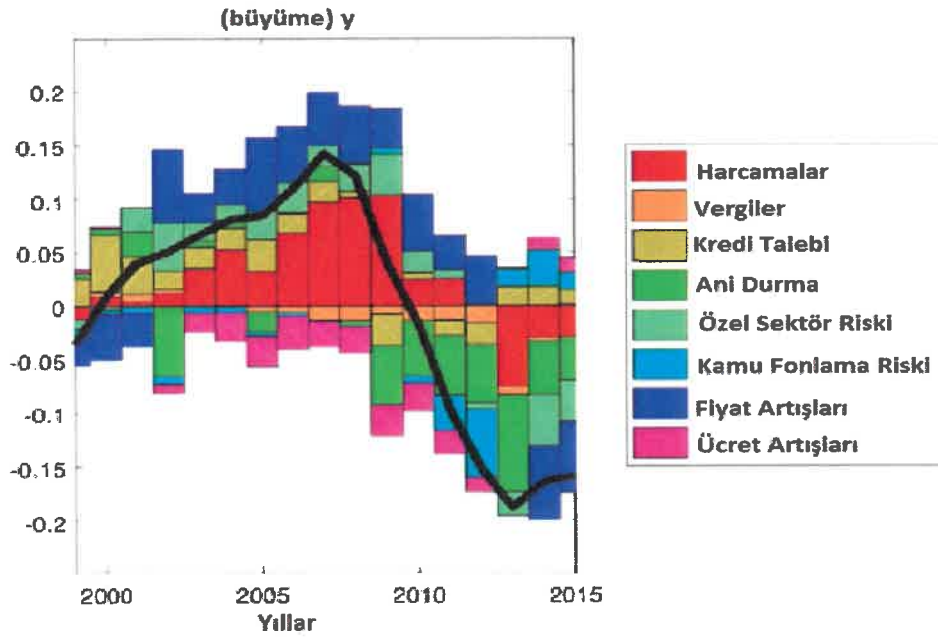
Tablo 3: 2017 Yılında Kamu Sektöründe ve Özel Sektörde Çalışanların Oranları ve Maaşları

Maaş - Euro	Özel Sektör	Kamu Sektörü
499 kadar	14,5%	3,1%
500-699	22,9%	3,3%
700-799	12,8%	3,9%
800-899	9,6%	7,4%
900-999	6,4%	12,0%
1000-1099	5,1%	16,2%
1100-1299	5,2%	26,3%
1300-1599	3,7%	11,7%
1600-1749	0,9%	1,6%
1750 ve üzeri	2,3%	3,0%
Cevap Vermemiş	16,5%	15,1%

Kaynak:<https://www.parapolitikakritis.gr/ine-gsee-chasma-misthon-anamesa-se-idiotiko-kai-dimosio-tomea/> (Erişim Tarihi: 15.06.2018).

Bir başka grup araştırmacı ise başarısız olan kredilerle boğuşan Yunan bankacılık sisteminin çöküşünde, ani ve beklenmeyen depresif yatırımlar ile toplam talebe ilişkin belirsizliğin etkisini tartışmaktadır (Gourinchas, Philippon ve Vayanos, 2016). Çöküşün derinleşmesinde ülkenin alacaklılarının (IMF, bazı AB üye ülkeleri) empoze ettiği kötü mali tasarruf rejimini suçlanırken, diğer yanda (Blanchard, 2015) rekabet gücünün yeniden kurulmasını zorlaştıran ücret ve fiyat esnekliğinden yoksun olan ortak para biriminin yarattığı sıkıntılar vurgulanmaktadır. Bu faktörlerin her birinin rolünü

belirlemek, krizi anlamak ve ileriye dönük uygun politikaları formüle etmek için gereklidir. Yunan krizinin bir dizi önemli özelliğini yakalamak için bir model tasarlanmıştır (bkz. Şekil 2.). Modele göre öncelikle, patlamanın ilk aşamalarında (1999-2002), özel sektördeki kredilerindeki temerrüt riski (açık yeşil) ve ılımlı enflasyon (koyu mavi), üretimin büyümesinin önemli unsurlarıydı. Ancak, 2003'ten başlayarak ve 2009'a kadar giderek artan bir şekilde, aşırı uyarıcı ve nihai olarak sürdürülemez bir maliye politikası (kırmızı), üretimin ana itici gücü oldu.

Şekil 2. Yunanistan Krizi Döneminde Ekonomik Büyüme

Kaynak: <https://voxeu.org/article/greek-crisis-autopsy>, Erişim Tarihi: 06.06.2018

İkinci olarak, üretimdeki dönüşün en önemli nedeni, özel sektörde fon maliyetlerinin artmasına neden olan özel sermayenin “ani durması” idi (koyu yeşil). 2010 ve 2012 yıllarında, özellikle devlet harcamalarındaki düşüş (kırmızı), hükümet için yüksek fonlama maliyetleri (açık mavi) ve özel sektör için giderek artan fonlama maliyetleri (koyu yeşil) nedeniyle üretimdeki düşüş hızlanmıştır.

Üçüncü olarak üretimin, kaçınılmaz mali konsolidasyon (kırmızı ve turuncu), zirveden dip noktaya (2007'den 2013'e) düşüşünün yaklaşık olarak % 50'sini oluşturmaktadır. Kalanın büyük kısmı hükümeti (açık mavi) ve özel sektörü (koyu yeşil) etkileyecek ani duruşla açıklanabilmektedir. Şekil 2 aynı zamanda Yunan ekonomisinin

toparlanmasının iki yerel faktör tarafından giderek arttığını göstermektedir - özel sektördeki tahsili gecikmiş borçlar (turkuaz) ve ücretlerdeki önemli düşüğe rağmen ürün piyasalarında yüksek fiyatları (koyu mavi) göstermektedir.

Şekil 3. Yıllar İtibariyle Yunanistan'da Reel Ekonomik Büyüme

Kaynak: World Development Indicators Series : GDP growth (annual %) (Erişim Tarihi: 08.07.2018)

Krizin başlangıcında Yunanistan'ın devlet borçları ve dış borçları da İrlanda, İtalya, Portekiz ve İspanya'dan daha büyüktü. Tüm hükümet borçları, özel ve dış borçlar, ani bir durgunluk döneminin başlangıcındaki gelişmekte olan piyasa ekonomilerinin ortalamasından iki kat daha fazladır (Gourinchas, 2016). Reel anlamda krizin en yoğun hissedildiği 2011-2013 yılları arasında GSYH'nın – yüzde 9,10 kadar gerilemesi, krizin derinliğin anlamadaki en önemli veri kaynağı oluşturmuştur (Bkz Şekil 3.).

2. Yunan Kriziyle İlgili Mücadele Politikaları

2.1 Yunan Krizi ve Marksist Teorideki Tartışmalar

Yunan krizini farklı bir boyutta mercek altına alan çağdaş Marksist teori üzerine bir konferans dizisinin ilki, 21 Ekim 2015 tarihinde King's Koleji'nde Syriza Merkez

Komitesi eski üyesi ve partinin kurucularından Stathis Kouvelakis tarafından gerçekleştirilerek, tartışmaya açıldı. Konferansta süreç içerisinde devam eden krizle mücadelede uğranılan üç yenilgi ele alındı. Parti Merkez Komitesi Üyesi Kouvelakis, her ekonomik krizin kendi içinde farklı boyutlara taşındığını ve sosyolojik açıdan incelenmesi gerektiğini bu bağlamda savunacaktı. Söz konusu üç yenilgi (Azar, 2017) araştırma kapsamında irdelenecektir.

2.1.1 Tasarruf Politikası

Syriza partisinin seçilmesindeki en büyük etken olan tasarruf politikasına karşı çıkması olduğu bir gerçektir. Yunan halkının tasarruf politikasına karşı çıkmak için oy kullandığı parti olan Syriza'nın uyguladığı üçüncü uzlaştırıcı yasaların, bundan önce var olanlardan daha sert olduğu düşünülmektedir. Bu durumdan sorumlu tutulabilecek tek bir kişi veya grup yoktur, aksine zaman ve konum değişikliği nedeniyle strateji ve ilişkilerini değiştirmek, siyasi partilerin olağan gerçeğidir. Kouvelakis'in gözlem ve parti içindeki tecrübelerine dayanan söylemlerine göre, Syriza partisi haftalarca süren söylemlerini radikal bir şekilde değiştirdi ve mutabakatı destekleyen açıklamalar yapmaya başladı. Bu imtiyaz ve Syriza'nın yeni ideolojik düzenlenmesi, gücün, ideolojiler ve ilişkiler üzerindeki etkisini gösterir. Seçim öncesi takip edilen politik çizginin ve önlem politikalarının uygulanmaması, Syriza hükümetinde eleştirilerin odak noktasını oluşturur.

2.1.2 Sol Avrupalılığın Yenilgisi

Radikal solun koalisyonu olan Syriza, Ocak 2015 seçim zaferinden itibaren Avrupa yanlısı bir parti olduğunu vurgulamıştır. Yunanistan dışında birçok ülke Grexit'i (AB'den Yunanistan'ın çıkış sürecinin kısaltması) Syriza'nın uygulamalarını hızlandırmak için bir tehdit olarak kullanmış olsa da, Başbakan Alexis Çipras ve partinin çeşitli üyeleri AB ile işbirliği yapma ve AB'de kalma isteklerini ifade etmişlerdir. Syriza, sol Avrupalı olarak adlandırılan bir felsefenin parçasıdır - solcu partilerin, Avrupa Birliği'nin neoliberal kurumlarını içten reform yapabileceği inancını savunur. Kouvelakis, Syriza'nın yenilgisinin Sol Avrupalılığa'daki bir yenilgi olarak görülmesi gerektiğini savunur.

2.1.3 Partinin Yenilgisi

Kouvelakis, parti yapısının yenilgisinden söz etmiştir ve Syriza'nın iç işleyişinin, iktidarı kazandıkça ve kurumlarla görüşmeler yapıldıkça değiştiğini anlatmıştır. Syriza, Yunan siyasi sistemi içinde olduğu kadar Yunan sivil toplumunda da geniş bir sol koalisyonu olarak tanınırken, Syriza'nın yükselişini hızlandıran çeşitlilik, Çıpras etrafında şekillenen bir kişilik kültürüne de teslim olmuştur. İktidarın belirli kesimleri parti protokolünden ayrılmış ve aldıkları politik kararlara katılmayanları bertaraf etmişlerdir (Krugman, 1996). Bu duruma en çarpıcı örnek büyük umutlarla iş başına getirilen ünlü bir akademisyen olan Maliye Bakanı Yanis Varoufakis'in, 2015 yılında kemer sıkma önlemlerinin devamını sorgulayan referandumda çıkan "hayır" sonucuna rağmen, istifa etmesidir.

3.1 Literatürde Kriz Modelleri İle Yunan Ekonomik Krizinin Fark ve Benzerlikleri

Literatürde belirli kriz modelleri vardır. Bunlar, krizlerin öngörülebilmesi ve nedenlerinin ortaya konulabilmesi için geliştirilen çeşitli modellerdir. Yunan ekonomik krizinin bahsi geçen modellerden hiç bir kategoriye ait olmadığı fakat hepsinden, bir kısım özellikler barındırdığı durumunun kolayca algılanması için çalışmanın devamında literatürde ele alınan modeller tartışılacaktır.

Krizler, birinci nesil ikinci nesil üçüncü nesil ve son olarak Avrupa Krizini açıklama amaçlı dörde ayrılmıştır. Krugman'ın birinci nesil kriz modelleri, krizlerin nedeni olarak sabit döviz kuru sistemi ile tutarsız mali ve parasal politikaları şeklinde ifade eder. Bütçe açıkları ve bu açıkların para basılarak finanse edilmesi finansal krizlere yol açmaktadır. Birinci nesil kriz modelleri daha çok ulusal makroekonomik politikaların tutarsızlıkları üzerine odaklanmıştır. Hükümetler için uluslararası rezervleri tüketmek veya zamanda sonsuza kadar borçlanmak olanaksızdır ve mali reformlar olmadan hükümet sonunda para basarak bütçe açıklarını finanse etmek zorunda kalır. Bu noktada belirtilmesi gerekir ki mercek altına yatırdığımız Yunanistan'ın durumunda da benzet sıkıntılar bulunmaktadır. Parasal genişleme enflasyon oranlarını artırır, ulusal paraya yönelik spekülasyon saldırılar başlatır ve ülkeler döviz kurlarını sabit tutamaz hale gelir (Krugman, 2001)

Obstfeld (Aktaran Erarslan ve Timurtaş,2015) tarafından geliştirilen ikinci nesil kriz modellerine göre ise, finansal krizlerin temel nedeni iktisadi birimlerin beklentilerinin kötüleşmesidir. Bu bağlamda makroekonomik temelleri çok güçlü ve para ile maliye politikaları sabit kur sistemi ile tutarlı ülkelerde bile, iktisadi birimlerin bekleyişlerinin kötümser dönmesi durumunda finansal kriz çıkabilir Üçüncü nesil modellerde finansal krizlerin nedeni olarak, “ahlaki tehlike probleminin yaygınlaşması” ve “bulaşma ile taşma etkileri” gösterilmektedir. Birinci nesil kriz modellerinde artan mali harcamaların kriz için tehlikeli olduğu düşüncesi ön plandayken, üçüncü nesil modellerde hükümetlerin ve özel işletmelerin birbirlerine yakınlığının ekonomi için tehlike yansıttığı görüşü ağırlık göstermektedir. Buna göre finansal kurumlara devletçe üstü kapalı garantiler verilmesi ve bu teminatlar yoluyla piyasada oluşan borç artışları, finansal krizlere neden olmaktadır. Ayrıca piyasalarda oluşan ahlaki riskin yanı sıra dış borçların aşırı miktarda artması, sürü psikolojisi, asimetrik bilgi artışı ve ülkeler arasında artan etkileşim sonrası sorunların kolayca yayılabiliyor olması da krizlere neden olan en önemli etkenlerdir (Krugman, 1996).

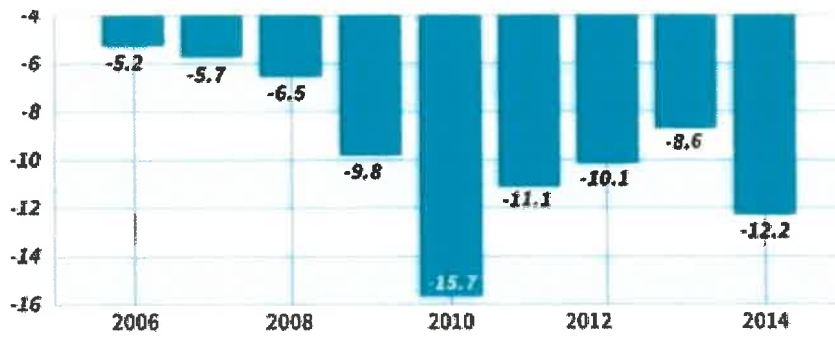
Üçüncü nesil kriz modelleri finansal piyasalarda ortaya çıkan asimetrik bilgi ve ahlaki tehlike olgusu ve “ahbap-çavuş kapitalizmi (crony capitalism)” de denilen politik yozlaşmalar ile açıklamıştır. Ahbap-çavuş kapitalizmi ile Asya finansal sisteminde uygunsuz politik kararlar ve tercihler neticesinde ortaya çıkan finansal problemler kastedilmektedir (Obsfeld, 1994, Frankel, Wei, 2004) (Aktaran Erarslan ve Timurtaş, 2015).

2009 yılında başlayan Avrupa Borç Krizi, mevcut kriz teorileri tarafından tam olarak açıklanamamaktadır. Bu nedenle bir dördüncü kriz teorisine ihtiyaç duyulmaktadır. Buna karşılık Avrupa borç krizini literatürdeki kriz teorilerinden birincisine eklemek gerekirse ikinci nesil modellerin beklentilerin kötüleşmesi özelliği ile üçüncü nesil modellerin bulaşma ve taşma etkilerinin birlikte görüldüğü bir finansal kriz türü olduğu söylenebilir.

- Borç krizine düşen AB ülkelerinde yaşanan ortak yapısal aşağıda verildiği şekilde kategorilere ayırmak mümkündür.
- Para politikasında tek fakat maliye politikasında çok başlılık, ülkeler arasındaki ekonomik farklılıklardan kaynaklı rekabet dezavantajları

- Yüksek bütçe açıkları ve cari açıklar
- Ortak para birimine geçiş öncesinde belirlenmiş olan Maastricht kriterlerine Euro'ya geçildikten sonra gereken önemin verilmemiş olması Yunanistan, Avrupa borç krizinin merkezinde yer alan ve AB ülkeleri içerisinde uluslararası finansal kuruluşlardan mali yardım çağrısında bulunmuştur. Yunanistan, 8 Temmuz 2015 tarihinde Avrupa İstikrar Mekanizmasından bir devlet kredisi olarak istikrar desteği için resmi bir talepte bulunmuştur. Borç yükümlülüklerini yerine getirmek ve finansal sistemin istikrarını sağlamak için yardım talebinde bulunmuştur. Yunanistan ekonomisini kırılgan hale getiren ve derin bir kriz yaşamasına yol açan, diğer sebeplerin yanı sıra, temel neden, Euro bölgesi ülkeleri içerisinde en yüksek kamu borç seviyesine ve bütçe açığına sahip olmasıdır. 2009 yılında Yunanistan'da, kamu kesimi borçlarının çevrilemeyeceği anlaşılmıştır. Yunanistan'ın dış destek almadan kısa vadeli borçlarını ödeyememiş ve büyük bir krizini tetiklemiştir. Tablo 5'de görüldüğü üzere Yunanistan'da bütçe açığının GSYH'a oranı ve kamu borçlarının GSYH'a oranı 2006-2010 döneminde sürekli artış göstermiştir. Maastricht kriterlerine göre Euro bölgesine katılmak isteyen ülkelerde bütçe açıklarının GSYH'a oranı %3'ü ve toplam kamu borçlarının GSYH'a oranı ise %60'ı geçmemelidir. Yunanistan'ın büyüme oranları da 2009 krizi öncesinde giderek düşmekte ve faiz oranları da buna paralel olarak artmaktadır.

Tablo 4: Yunanistan Bütçe Açığı 2006-2014

Kaynak: <http://www.milliyet.com.tr/>, Erişim Tarihi: 08.07.2018

Yukarıda bahsedilen modellere bakılınca, Yunan krizinin tüm modellerden bazı özellikler taşımasına rağmen birinci, ikinci ve üçüncü nesil krizlerin bir toplamı olduğunu söylemek hatalı olur. Bu üç nesil krizde ortaya çıkan problemlere, Yunanistan krizinde rastlamak mümkündür fakat boyut, etki ve henüz yeterli derecede açıklanamamış faktörleri göz ardı etmemek gerekir. Hatta Avrupa krizini açıklayabilmek için geliştirilmiş olan dördüncü nesil kriz modeli ile salt benzerlik görüldüğünü ve bu modelle Yunan ekonomik krizinin açıklanabileceğini söylemek mümkün değildir. Çalışmanın en başında belirtildiği gibi, Yunan ekonomik krizi, şimdiye dek görülmüş olan tüm krizlerden farklıdır ve daha geniş boyuttadır. Tarih boyunca öngörülmüş ve engellenmesi başarılı/kısmen başarılı krizlerin yanı sıra, Yunan krizini engellemek için ilk evrede takip edilen politikalar başarısız olmuştur.

1990'lardan 2000'lerin başına kadar görülen %4 oranındaki reel anlamda yıllık büyüme sağlamış olan Yunanistan, Avrupa borç krizinin temelini oluşturmaktadır. Bu, dış borçtaki hızlı bir artış, 1995 ve 2001 arasında % 68'dir ve Euro bölgesinde görülen en yüksek orandır. Yunanistan, daha önce Maastricht kriterlerini ihlal etmiş olmasına rağmen, sahip olduğu borç miktarı diğer iki yüksek borçlu ülke olan İtalya ve Belçika'nın aksine, düşüktür. Borç konusu özellikle AB politikacıları arasında da sıkça tartışılarak manipüle edilmektedir (Lothian, 2017).

4. Syriza Hükümetinin Krizi Atlatma Amaçlı Aldığı Önlemlerin Sonuçları ve Tartışma

4.1 Yunanistan İçin Üçüncü Ekonomik Uyum Programı'nın Değerlendirmesi

Üçüncü Yunan kurtarma programı – resmi adlandırılmasıyla Yunanistan için Üçüncü Ekonomik Uyum Programı 19 Ağustos 2015'te başladı ve 20 Ağustos 2018'e kadar sürmesi planlanmıştır. Program kapsamında 86 milyar Euro'ya kadar olan mali yardım, Avrupa İstikrar Mekanizması tarafından sağlanmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun değerlendirmesini takiben, ECB (AB Merkez Bankası) ile işbirliği içinde yürütülen ve 10 Temmuz 2015'te yayınlanan ESM (Avrupa İstikrar Teşkilatı) yönetim kurulu, Yunanistan için yeni bir mali yardım programının müzakeresinin başlayabileceği konusunda anlaşmıştır. TROIKA - Avrupa Komisyonu, ECB ve IMF tarafından düzenlenen plan, 14 Ağustos 2015 tarihinde Yunan Parlamentosu tarafından kabul edilmiştir. Programın genel amacı Yunanistan'da sürdürülebilir ekonomik büyümeye bir

dönüş sağlamaktır. Mali yardım alma koşulları, Yunanistan'ın mevcut ekonomik zorluklarını çözmek için uygulamaya koyduğu bir dizi tedbir ve reformları içermektedir. Ödeme, Yunanistan'ın kabul etmesi gereken Mutabakat Muhtırasına (Mutabakat Zaptı) kararlaştırılan bir dizi reformun uygulanması şartına bağlıdır. Bu kurtarma planı, Yunanistan'dan ekonomisini serbestleştirme, vergi ve emeklilik sistemleri reformları ve özelleştirilmeleri yoluyla faiz dışı birikime ulaşma yönünde hareket etmesini hedeflemektedir. Bundan önce yürütülmüş olan iki eski kurtarma programını takip etmektedir (The third Greek bailout programme, 2017).

İlk paket 5 Mayıs 2010'da başbakan Yorgos Papandreu ve TROIKA tarafından imzalanmıştır. Sözleşilmiş olan toplam 107.3 milyar Euro 'dan fazla olan Yunanistan' dan, 20 'si IMF' den gelen 72.8 milyar Euro; kalan 50 milyar Euro, Euro Bölgesi ülkeleriyle imzalanan iki taraflı kredilerden gelmiştir. İlk kurtarma işlemi, Mart 2012'de başlayıp Haziran 2015'te sona eren ikinci kurtarma paketi ile değiştirildiği için zamandan önce askıya alınmıştır. Bu program kapsamında Yunanistan, 12'si IMF'den 150 milyar Eurodan biraz fazlasını almıştır. Paranın çoğu, Eurozone kurtarma fonu olarak kısa bir süre önce kurulan (2010) EFSF'den gelmiştir. EFSF'nin yerini Eylül 2012'de Euro Bölgesi'nin daimi kurtarma fonu olan Avrupa İstikrar Teşkilatı (ESM) almıştır.

İkinci kurtarma paketinin, Yunanistan için siyasi bir krize yol açtığı gerçektir. Kasım 2011'de, Papandreu, kurtarma planına ilişkin referandumunu açıklamış ve ardından iptal etmiştir. Ancak on gün içinde Lukas Papadimos Yunan Başbakanı olarak değiştirilmiştir ve Mart 2012'de anlaşmayı Papadimos imzalamıştır. Bu anlaşma, 2014'te 37 milyar Euroya ulaşan özel sektör katılımını içeriyordu. Bu katılım, daha büyük olsaydı, Yunanistan'ın borcuna yardım ve destek ile sonuçlanabilirdi. Mevcut miktar üçüncü bir kurtarma programına olan ihtiyacı önlemek için yeterli olamamıştır. 2015 yazında başlamış bulunan üçüncü kurtarma programı, Yunanistan'ı neredeyse Euro bölgesinden çıkararak dramatik müzakerelerden sonra gelmiştir (The third Greek bailout programme, 2017).

Üçüncü Yunan kurtarma programı, hayata geçmeden önce büyük tartışmaların ve fikir ayrılıklarının sebebi olmuştur. Yunanistan Başbakan'ı Alexis Çipras'ın Temmuz 2015'te referandum sonuçlarını göz ardı ederek resmen mali yardım istemiştir. Çipras'ın göz ardı ettiği referandum kurtarma görüşmesine karşı sonuç vermişti ve aynı zamanda

Varufakis Maliye Bakanı olarak görevinden istifa etmişti. Son Mutabakat Zaptı'nın yürürlüğe girmesinden önce, Yunanistan'dan önceden bir dizi eylem gerçekleştirmesi istenmiştir. Bu, Euro grubunun tartışmaları başlatmayı kabul etmesinin şartı idi. Mutabakat Muhtırası, 19 Ağustos 2015'te Yunanistan Parlamentosu tarafından onaylandıktan sonra, bazı Syriza milletvekilleri partiyi terk etmiştir ve Çıpras yeniden anlaşma imzalamayı gerçekleştirmiştir. Ardından 20 Eylül 2015'de, Syriza ve ANEL tarafından oluşturulan koalisyon hükümetini ortaya çıkaran yeni bir seçim çağrısı yapılmıştır. Bunun ardından, Mutabakat Zaptı, Yunanistan'ın mali yardım almaya devam etmek için uygulamak zorunda olduğu reform paketini açıklamıştır. Program, reformların uygulanmasının Mutabakat Zaptı'nın yönergelerine uygun olup olmadığını kontrol etmek için düzenli olarak gözden geçirilmiştir. Bu tedbirler arasında Yunanistan, ulusal varlıkları özelleştirmeler yoluyla bankaları yeniden sermayelendirmesi için bu kaynakları kullanarak yeni bir fona devretmek zorunda olması, emeklilik sistemini yeniden şekillendirmesi ve (Katma Değer Vergisi) KDV'yi hızlandırarak gelirleri arttırması zorunlu görülmüştür. Bütün bunlar, pazarlığın ve kolektif eylemin yeniden düzenlenmesi gereken ekonominin ve işgücü piyasasının genel bir liberalleşmesini tamamlamaktır. Bütün bunlar, yeniden düzenlenmesi gereken ekonominin ve işgücü piyasasının liberalleşerek geliştirilmesini tamamlamaktır. Ek olarak, Yunanistan 2018 yılına kadar GSYH'nın% 3,5'luk bir faiz dışı fazla hedefine sahip olmalı ve bu hedeften herhangi bir sapma olursa, daha fazla kesinti yapılmalıdır. (Kitsantonis, 2018).

Eurogroup 5 Aralık 2016'da, Yunanistan için kısa vadeli borç giderme tedbirlerinin tamamını onaylamıştır. Bu önlemlerin Yunanistan'ın kamu borcunun sürdürülebilirliği üzerinde önemli bir olumlu etkisi olacağı düşünülmüştür (Greece: the third economic adjustment programme, 2018). Bunlar;

- Yunanistan'ın geri ödeme görünümünü 32,5 yıla kadar olan mevcut ağırlıklı ortalama vadede yumuşatmak,
- EFSF (The European Financial Stability Facility) ve ESM (The European Stability Mechanism) fonlama stratejisi kullanarak faiz oranıyla, eski program ülkelerine ek maliyetler olmaksızın ilgili riski azaltmak,

- İkinci kurtarma programının borç geri alım dilimi ile ilgili olarak 2017 için faiz artırım marjından feragat etmek olmuştur.

Kurtarma programının hedefleri AB kurumları ve IMF arasında büyük bir tartışma konusu olmuştur. IMF'nin, kurtarma programına katılımının, Almanya ve Hollanda'daki parlamenter prosedürler için gerekli olması gibi önemli bir rolü vardı, aksi takdirde planda yer almaları mümkün değildir. Son şart, özellikle, IMF'nin görevi olan kurtarma paketlerini izlemek için Komisyon'a güvenmeyen Almanya tarafından özel olarak talep edilmiştir. IMF, MB'de sürdürülemez olmak üzere, % 3,5 olan faiz dışı fazla hedefi göz önünde bulundurmaktadır (Inman & Rankin, 2015). Programa katılmak için IMF, faiz dışı fazla hedeflerini azaltmayı ve AB alacaklılarının borç yeniden yapılandırılmasına olan bağlılığını görmeyi talep etmiştir. Yunanlılar tarafından borçların yeniden yapılandırılmasına yönelik bir hareket bekleniyordu, zira Euro Bölgesi ülkeleri tarafından Yunanistan'ın borçlarını yeniden yapılandırma kararı çıkmıştı, ancak Mayıs 2016'daki bir toplantıda, program sona erdiğinde 2018 sonbaharına herhangi bir borç indirimini ertelememeye karar verilmiştir. Programın sona ermesinden önce sadece kısa vadeli borç geri ödeme tedbirleri uygulanacaktır, ancak uzun vadede söz konusu olan IMF için bu yeterli değildir. Buna ilişkin AB kreditorleri ile IMF arasındaki tartışma 2017 yılının ilk döneminde sürmüştür ve IMF programın gözden geçirilmesi için kendi katılımına karar vermeden önce tamamlanmasını beklemek zorunda kalmıştır. İnceleme Haziran 2017'de tamamlanmıştır ve Yunanistan'ın önceki kurtarma planları için AB kurumlarına ödemesi gereken 8,6 milyar Euro'yu almasını sağlayan bir anlaşma yapılmıştır. Böylece, IMF'nin programa katılımını garanti edilerek kurtarma planının işlevselliği artırılmıştır. (The third Greek bailout programme, 2017).

Yunanistan gelir vergisini ve emeklilik sistemi yenilenmiş, takipteki kredilerle mücadele için mevzuat çıkarılmıştır ve ülke ücret görüşmelerine kapalı meslekleri açarak, toplu pazarlık konusunda önceki reformları güvence altına almış, ekonomisini ve işgücü piyasalarını serbestleştirmek için harekete geçmiştir. GSYH'nin % 3,5 'lik faiz dışı fazla hedefi korunmuştur ve IMF'nin talep ettiği şekilde bu oran 2022'den sonra % 2'ye düşürülecektir. IMF'nin Yunanistan'a nihayetinde bir çözüm bulup bulunmayacağını söylemek zordur, ancak bu kararlar sadece IMF tarafından yürütülen borç sürdürülebilirliğinin bir değerlendirmesine bağlı olacaktır. Program bittiğinde, Yunanistan'ın finansal piyasalara yeniden erişim kazanıp kazanmayacağını söylemesi de

aynı şekilde belirsizdir. Programın sona ermesiyle Yunanistan'ın ekonomik görünümünün finansal piyasalara yeniden girip girmeyeceğini ve IMF ile AB kreditorleri arasındaki ilişkinin ne olacağını görmek mümkün olacaktır (Greece: the third economic adjustment programme, 2018).

4.2 Yunanistan İçin Ekonomik Uyum Programının Kilit Noktaları

50 milyar Euro (35 milyar sterlin) değerindeki Yunan varlıkları yeni bir fona devredilerek, ülkenin bankalarının yeniden sermayenin oluşturulmasına katkıda bulunulmuştur. Almanya'nın başlangıçta talep ettiği Lüksemburg'un aksine fonun merkezi Atina olmuştur. Fonun yeri, önem taşıyan bir kilit noktayı oluşturur. Yunanistan başbakanı Çipras, mal varlıklarının Yunanistan dışına çıkarılmasının ciddi problemlere yol açacağını söylemiştir. Resmi açıklamada belirtildiği üzere, değerli Yunan varlıkları özelleştirmeler ve diğer araçlar aracılığıyla varlıklardan para kazanacak bağımsız bir fona aktarılmıştır. Fonun bir kısmı bankaların yeniden finansmanı ve borçlarını azaltmak için kullanılmak üzere ayrılmıştır (Kitsantonis, 2018). Ancak analistler gerçekte bu miktarın çalışmalar için kullanılıp kullanılmayacağı hakkındaki şüphelerini açıkça ifade etmişlerdir. Deutsche bank strateji uzmanı George Saravelos'un konuyla ilgili yorumunu dile getirdiği açıklaması şöyledir: *“Geçtiğimiz birkaç yıllık özelleştirme programının deneyimi göz önüne alındığında, bu hedefler açık bir şekilde iyimser görünüyor; bankaların yeniden finansmanı büyüme ve borç indirimi için anlamlı bir mali kaynak yaratmasının yanı sıra, Yunan hükümetinin özelleştirme taahhüdünde bir sinyalizasyon mekanizması olarak hizmet etmektedir”* (Wearden, 2015). Hükümetin mevcut sistemde belirli başlıklar altında yapmış olduğu yenilikler de ayrıca göze çarpmaktadır.

4.2.1 Emeklilik Sistemi

Yunanistan'a 15 Temmuz'a kadar “emeklilik sisteminin uzun vadeli sürdürülebilirliğini geliştirmek” için önlemler alması gerektiği söylenmiştir. Ülkenin emeklilik sistemi ve diğer Euro Bölgesi ülkelerine göre algılanan cömertliği, alacaklılarla yapılan görüşmelerde kilit bir nokta olmuştur. Troika, Atina'nın emekli maaşlarını yeniden düzenleyerek 2015 yılında GSYH'nin% 0,25'ini ve GSYH'nin% 1'ini GSYH'nin% 1'ini kurtaracağı konusunda ısrarcı olmuştur. Yunanistan, Ekim ayından itibaren erken emeklilik kurallarında reform yapmak ve 2025'e kadar herkesin 67 yaşında emekliye

ayrılmasını istemiştir. AB ise, bu süreçten vazgeçirmek için erken emekliye ayrılmak isteyenler üzerinde devasa maliyetler uygulayarak sürecin hemen başlatılmasını talep etmiştir. Troika, ayrıca Atina'nın reform programını 2022'de tamamlanmasını sağlayacak şekilde ileri sürmesi gerektiğini de belirtmiştir.

4.2.2 KDV ve Diğer Vergiler

Son anlaşma, KDV sisteminin modernizasyonu ve gelirleri artırmak için vergi tabanının genişletilmesi için önlemler talep etmiştir. Yunanistan'ın alacaklılarının KDV sistemine yaptığı önemli itirazlardan biri, Yunan adaları için% 30'luk bir indirimdi. Atina, öncelikle gelir fırsatlarının en yüksek olduğu büyük turistik adalara ve diğer adalarla muafiyetlerin sona ereceği bir uzlaşma önerisinde bulundu. Restoran faturaları dahil olmak üzere daha fazla ürünün en yüksek % 23 KDV oranına tabi olacağı da açıklanmıştır.

4.2.3 İstatistik Kurumu Elstat

Mevzuat için bir başka talep de, Yunan istatistik kurumu olan "ELSTAT'ın tam yasal bağımsızlığını güvence altına almak" olmuştur.

4.2.4 Bütçe Dengeleme, Finansman

Yunanistan, harcamaları dengeleme yasası yürürlüğe koymak zorunda kalmıştır. Troika, Yunanistan'ın 2015 yılında %1'lik bir bütçe fazlasına sahip olmasını ve 2018 yılına kadar % 3,5'e yükselmesini talep etmiştir.

Yunanistan ve AB arasında borç planlamasına dair görüşmeler yapmaya söz verilmiştir. Görüşmeler Yunanistan'ın bankacılık sisteminin çöküşünü önlemek ve borç geri ödemelerini korumaya yardımcı olmak için finanse etmeye başlamıştır. Bu görüşmelerin bir diğer sonucu ise, Yunanistan, herhangi bir kurtarma parasının verilebilmesi için 2018 Temmuz ve Ağustos aylarında Avrupa Merkez Bankası'na (ECB) 7 milyar Euronun üzerinde ödeme yapmalıdır.

4.2.5 Borçların Yeniden Yapılandırılması

Almanya başbakanı Angela Merkel'in açıklamalarında belirttiği üzere, Eurogroup, Yunan kredileri üzerinde vadeyi uzatmayı düşünmeye hazırdır. Ancak, Merkel, kredi

geri ödemelerindeki gecikmenin ve daha düşük faiz oranının, zarar yazmayla aynı şekilde hareket ettiğini öne sürmüştür. Ekonomi analistleri ise, Yunan borç dağının ülkenin GSYH' nin% 90'ına eşit olduğunu ve bunun gerçeği yansıtmadığını da tartışmaktadır (Wearden, 2015)..

4.2.6 Radikal reformlar, Liberal Piyasa Oluşumunda Alınan Önlemler

Üçüncü kurtarma programındaki radikal reformlar alanında Çıpras, Yunan oligarşisinin nihayetinde adil bir katkıda bulunmasını sağlamak için radikal reformlar gerçekleştireceğine söz vermiştir. Yunanistan başbakanı bu reformların Yunanistan'ın tekrar ayağa kalkmasına yardımcı olacağına dair inancını ifade etmiştir. Başbakan Çıpras resmi açıklamasında reformların uygulanması zor olacağını, fakat yurtdışında savaş verdiğini ve ülkesi adına kazandığını, takiben ülke içinde savaş verilmesi gerektiğini söyleyerek, reformları bir savaş niteliğinde gördüğünü ifade etmiştir. Ekonomiyi liberalleştirme alanındaki yenilik, ekonomiyi serbestleştirerek Pazar günlerinde çalışmaya kadar uzanan önlemleri içeren iddialı ürün piyasası reformları öngörülmüştür. Yunanistan'ın ekonomisini liberalleştirmesinin acil bir ihtiyaç olduğunu diğer Euro bölgesi liderleri de söylemiştir. Örneğin, eczacılık mülkiyeti, fırınların belirlenmesi ve sütün pazarlanması da, Paris merkezli Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nda önerildiği gibi, liberalleşme reformudur (<https://ec.europa.eu>., Erişim tarihi: 08.06.2018).

Kurtarma programı şartları arasında, Yunanistan'dan, enerji iletim şebekesi (ΔEH) işletmecisini özelleştirerek devam etmesi istendi. AB kreditorleri tarafından koşulan şartlardan biri, Yunanistan'a kararlı adımlar atarak politik müdahaleyi ortadan kaldırmakta dahil olmak üzere finansal sektörün güçlendirmesidir. Kreditorlerin şartları arasında yer alan ve Yunan siyasetçileri tarafından sürekli olarak askıya alınan biri ise, Yunan yönetimini depolitize etme ve kamu idaresinin masraflarını azaltmadır.

SONUÇ

Yunanistan, tarihinin en ağır kriziyle mücadelede ciddi bir ilerleme kaydettiğini ispat etmek adına yıllardır ilk kez borç karşılama için varlıklarını satma planlarını açıklamaya başlamıştır. Ülke, 2010 yılından beri ayakta kalabilmek için 326 milyar Euro (Nikiforos

et al., 2016) tutarındaki uluslararası kurtarma paketlerinden kurtulmaya hazırlanmıştır. Bu süreçte, Yunanistan'ın Euro bölgesinden ayrılması da gündemde olmak üzere birçok olumsuz senaryo tartışılmıştır. Yunan ekonomi ve kalkınma bakanı Papadimitriou, Euro bölgesi krizinden (Alderman, 2017) ciddi biçimde etkilenen İrlanda ve Portekiz gibi Yunanistan'ın da yüksek bir büyüme yakalayarak kurtarma paketlerinin hakkının verileceğini ifade etmiştir.

Yunanistan ekonomisinin yıllardır devam eden ciddi bütçe sıkışıklığı, emeklilik kesintileri, vergi artışları ve kurtarma programları kapsamında gerekli olan diğer tasarruf tedbirleri nedeniyle tüketim ve refah artışıyla ilgili tartışmalar güncelliğini korumaktadır. 2017 yılında, Yunanistan'ın temerrüde düşüşünü engellemek amacıyla kreditorlerin 8.5 milyar Euro desteği ivedilikle sağlaması, krizin yayılma etkisinin yaratacağı endişenin boyutunu da gözler önüne sermektedir. IMF'nin çeşitli raporlarında göre, finansal krizler zayıf toparlanmalara yol açar (Saxena, 2005). Bankacılık krizleriyle başlayan ve yabancı para bulma sıkıntısıyla derinleşen borç krizleri ülkelerin büyüme performansını da olumsuz etkilemektedir. Yunanistan AB içerisinde Maastricht Kriterleri ve mali disiplin anlayışına göre hareket eden Euro Bölgesi'nin bir ülkesi olmasına rağmen ciddi bir kriz yaşamış, bu krizin neden öngörülemediği sıklıkla tartışılmış ve mücadele işi de Syriza hükümetine ve Çipras'ın omuzlarına yüklenmiştir. Sosyalist söylemlerle iktidara gelen Çipras, AB'nin güçlü ülkelerinin ve IMF'nin dayattığı liberalleşme ve özelleştirme baskılarıyla krizden kurutulmuş yollarını aramaktadır. Krizle karşılaşması olası, kırılğan yapıdaki ülkeler için Yunan Krizi ve yaşananlar içerisinde ciddi dersler de barındıran bir olaydır. Bu bağlamda, üretim için tasarruf kaynağını kendi içerisinde tasarladığı politikalarla çözmeye çalışan ülkeler, dış borç ile üretim ve alt yapıyı finanse etmeye çalışan ülkelere daha avantajlı konumda olacaktır. Büyüme hedeflerine ulaşmak ve bir takım siyasi kaygılarla yabancı kaynağa/borca dayalı büyümenin sürdürülmesinin mümkün olmadığı, çalışmanın konusunu oluşturan kriz örneğinden de açıkça anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Aktan, C. ve Şen, H. (2001). "Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri", *Yeni Türkiye Dergisi, Ekonomik Kriz Özel Sayısı*,(42), 1225-1230

Azar, R. (2017). "Marxist Theory and the Greek Crisis", <http://blogs.lse.ac.uk/researchingsociology/2015/10/30/marxist-theory-and-the-greek-crisis/>, 17.06.2018.

Blanchard, O. (2015). "Greece: Past critiques and the path forward", <https://voxeu.org/article/greece-past-critiques-and-path-forward/>, 18.06.2018

EUVisions (2017). "The third Greek bailout programme". <http://www.euvisions.eu/political-briefing-greek-bailout-programme>. 18.07.2018.

The European Council (2018). Greece: the third economic adjustment programme. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/financial-assistance-eurozone-members/greece-programme>. 20.07.2018.

Delice, G. (2003). "Finansal Krizler: Teorik ve Tarihsel Bir Perspektif". *Erciyes Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, (20), 57-81.

Erarslan, C., Timurtaş, M.E., (2015). "Avrupa borç krizinin seçilmiş ülke örnekleri üzerindeki etkileri", *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 2.(1), 17-54

Feldstein, M. (1999). "Self-Protection for Emerging Market Economies", *NBER Working Paper Series*, 6907. <http://www.nber.org/papers/w6907>, 20.07.2018.

Frankel, J., Wei, S.J. (2004). "Managing Macroeconomic Crises: Policy Lessons.", <http://users.nber.org/~wei/data/frankel&wei2004/frankel&wei2004.pdf>, 25.07.2018

Inman P. & Rankin J., (2015). "Tsipras faces clash with Syriza radicals opposed to eurozone bailout for Greece", *The Guardian Brussels*, 13.07.2015.

Gourinchas, P.O., (et all), (2016). "The Analytics of the Greek Crisis". *NBER Macroeconomics Annual*, CEPR DP No. 11334. <http://www.nber.org/chapters/c13780>, 17.07.2018

Gourinchas, P.O., Philippon, T., Vayanos, D. (2016), *The Greek crisis: An autopsy*. <https://voxeu.org/article/greek-crisis-autopsy/>, 20.07.2018

Kitsantonis, N. (2018). "Greece Adopts New Austerity Measures to Placate Creditors". *New York Times*. 15.01.2018

- Krugman, P. (1996). *Are Currency Crises Self-Fulfilling?* Cambridge: MA: MIT Press.
- Krugman, P. (2001). "Crises: The Next Generation". *Tel Aviv University, March 25-6, 2001*. <http://www.princeton.edu>. 20.07.2018
- Lothian, J. R. (2017). *The European Sovereign Debt Crisis: Background and Perspectives*, November 18). https://www.researchgate.net/publication/258833447_The_European_Sovereign_Debt_Crisis_Background_and_Perspectives. 21.07.2018
- Mishkin, F.S. (1996). "Understanding Financial Crises: A Developing Country Perspective" *Annual World Bank Conference on Development Economics*, The World Bank, 29-62.
- Mishkin, F.S.,(2001). "Financial Policies and the Prevention of Financial Crises in Emerging Market Countries", *NBER Working Paper Series*, 8087, <http://www.nber.org/papers/w8087>., 18.07.2018.
- Nikiforos M., Papadimitriou D.B., Zezza G.,(2016). *The Greek Public Debt Problem*, Working Paper No. 867, http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_867.pdf. 17.5.2018
- Obsfeld, M. (1994). "The Logic Of Currency Crises", *The National Bureau of Economic Research*. <http://www.nber.org/papers/w4640.pdf>., 20.06.2018
- Saxena, V. C. (2005). *Growth Dynamics: The Myth of Economic Recovery*. IMF Institute. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Growth-Dynamics-The-Myth-of-Economic-Recovery-18392>., 25.06.2018
- Wearden, G. (2015). "Greece bailout agreement: key points", *The Guardian*". 13.06.2015
- Παπαπέτρου, Σ. (2017). *INE – ΓΣΕΕ: Χάσμα Μισθών Ανάμεσα Σε Ιδιωτικό Και Δημόσιο Τομέα.*, <https://www.parapolitikakritis.gr/ine-gsee-chasma-misthon-anamesa-se-idiotiko-kai-dimosio-tomea/>. 20.07.2018